

2.2 Přechod na oběhové hospodářství

Klíčová sdělení

- Celková produkce odpadů v roce 2024 meziročně vzrostla o 6,1 % na 40,3 mil. t, v případě komunálních odpadů jejich produkce vzrostla o 9,0 % na 6,4 mil. t.
- V roce 2024 meziročně mírně vzrostla produkce odpadů z obalů na 1 390,4 tis. t. Z hlediska materiálové struktury složení odpadů z obalů jsou nejčastěji zastoupeny papírové či lepenkové obaly (v roce 2024 celkem 43,8 %), které jsou s velkým odstupem následovány plasty (20,8 %) a sklem (16,0 %).
- V nakládání s odpady dominuje jejich využití, především materiálové, jehož podíl se v posledních deseti letech pohybuje nad 80 %, v roce 2024 činil 82,1 %.
- I přes příznivý vývoj v nakládání s komunálními odpady je velká část (41,9 %) komunálních odpadů stále ukládána na skládkách.

Hodnocení trendu a stavu indikátorů a plnění stanovených cílů

Indikátor SPŽP	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav (2024)	Plnění cíle
Produkce odpadů	Maximálně se předchází vzniku odpadů			Celková produkce odpadů v roce 2024 činila 40,3 mil. t (meziroční růst o 6,1 %). Produkce komunálních odpadů byla 6,4 mil. t (meziroční růst o 9,0 %).	
Struktura nakládání s odpady	Hierarchie způsobů nakládání s odpady je dodržována			Převažuje materiálové využití, v roce 2024 s 82,1% podílem. Podíl skládkování odpadů výrazně neklesá a činí 13,5 %.	
Nakládání s komunálními odpady	Zvýšení podílu recyklace komunálních odpadů na nejméně 65 %, resp. snížení podílu skládkování komunálních odpadů na nejvýše 10 % do roku 2035 ¹			I přes příznivý vývoj v nakládání s komunálními odpady je velká část (41,9 %) komunálních odpadů stále ukládána na skládkách.	

¹ Cílová hodnota indikátoru dle POH ČR.

Aktuální opatření podporující plnění cíle

- V návaznosti na Strategický rámec oběhového hospodářství České republiky 2040 byl schválen Akční plán pro oběhové hospodářství 2022–2027.
- Byl schválen nový Plán odpadového hospodářství ČR pro období 2025–2035.
- Přijatý zákon č. 243/2022 Sb. zakazuje uvádění na trh u řady jednorázových plastových výrobků.
- MŽP zpracovalo Strategii rozšiřování systémů rozšířené odpovědnosti výrobců v Česku.
- Byla připravena novela zákona o obalech, která umožňuje zavedení zálohového systému na plastové nápojové lahve a kovové nádoby na nápoje (zejména plechovky).
- Je podporován rozvoj infrastruktury odpadového hospodářství přispívající k vyšší poptávce po produktech z recyklovaných materiálů a zároveň k využití plastového odpadu vznikajícího v Česku prostřednictvím jednotlivých výzev OPŽP 2021–2027 a zvýhodnění recyklovaných produktů v tzv. „zelených“ výběrových řízeních.
- MŽP ve spolupráci se SFŽP ČR připravilo systém bonifikací v rámci OPŽP 2021–2027 pro projekty, které předpokládají pořízení produktů z druhotných surovin.
- Vývoj technologií směrem k snižování materiálové náročnosti byl podpořen programem TREND (MPO), ve kterém bylo v prvních osmi soutěžích podpořeno celkem 525 projektů. V rámci OPST 2021–2027 jsou podporovány inovativní a pilotní projekty oběhového hospodářství vedoucí ke snižování materiálové náročnosti.
- Probíhá dlouhodobý výzkumný projekt: Centrum environmentálního výzkumu: Odpadové a oběhové hospodářství a environmentální bezpečnost (CEVOOH). Hlavním příjemcem a vedoucím konsorcia řešitelů projektu je CENIA.

Předcházení vzniku odpadů

V současnosti je v odpadovém hospodářství stěžejním trendem snaha o přechod na **oběhové hospodářství**, kdy dochází k uzavírání toků materiálů v dlouhotrvajících cyklech a důraz je kladen na prevenci vzniku odpadů, opětovné využití výrobků, recyklaci a přeměnu na energii namísto těžby nerostných surovin a skládkování odpadů.

Mezi hlavní faktory ovlivňující produkci odpadů a nakládání s nimi patří především ekonomický vývoj, kde obecně platí téměř až lineární závislost mezi vývojem ekonomiky a produkcí odpadů. S tím souvisí i ekonomická situace obyvatel – různé socioekonomické skupiny mají odlišné spotřební návyky a tím i různý vliv na odpadové hospodářství, vyšší příjmy jsou spojovány s intenzivnějším spotřebním chováním a tím i s větším množstvím odpadu. Česko je tradiční průmyslovou zemí s produkcí významného množství průmyslového odpadu, což vyžaduje následné odborné zpracování a recyklaci. Dalšími faktory jsou i demografické charakteristiky, bez ohledu na věkovou strukturu obyvatel platí závislost mezi produkcí odpadů a růstem počtu obyvatel. Zda bude tempo růstu obyvatel a odpadů lineární, závisí na dostupnosti infrastruktury pro nakládání s odpady či na chování, vzdělání a postoji obyvatel v odpadovém hospodářství.²

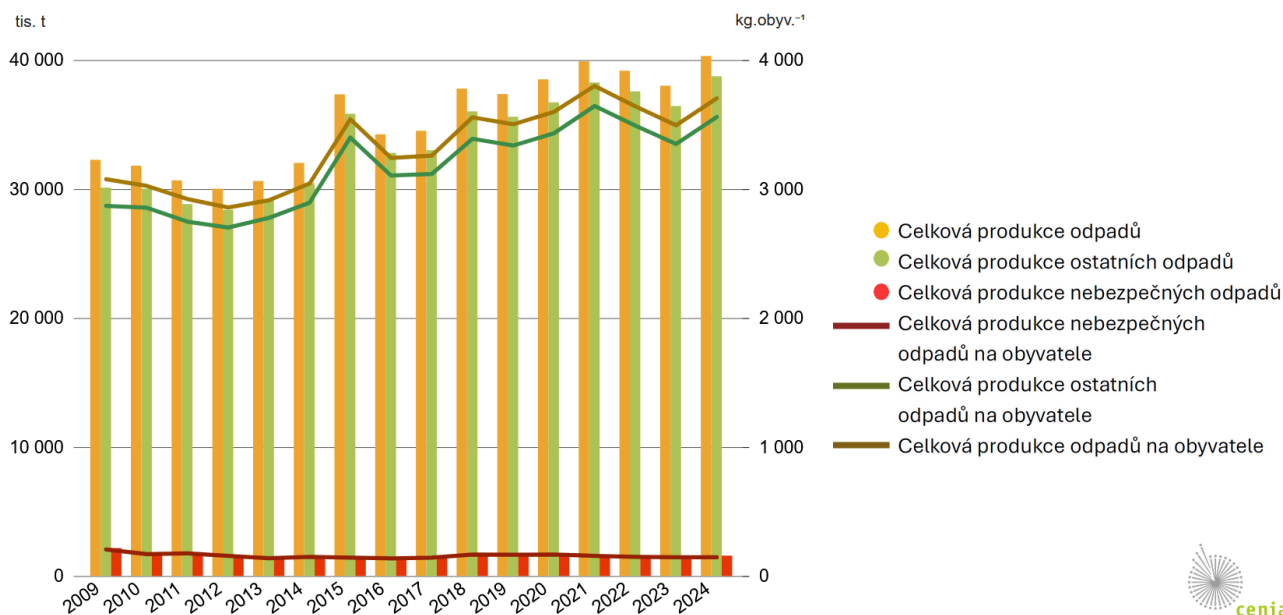
Celková produkce odpadů (součet celkové produkce ostatních a nebezpečných odpadů) mezi lety 2009 a 2024 stoupla o 24,9 %, meziročně 2023–2024 vyrostla o 6,1 % na hodnotu 40 314,7 tis. t (Graf 1). V roce 2024 tak nedošlo k potvrzení poklesu produkce z let 2022–2023. Snižít produkci odpadů je možné předcházením jejich vzniku, což je v souladu s principy oběhového hospodářství. Důležitým ukazatelem je i celková produkce odpadů na obyvatele, jež v roce 2024 činila 3 703 kg.obyv.⁻¹, ve srovnání s rokem 2009 došlo k navýšení o 627 kg odpadu na obyvatele. Na celkové produkci odpadů se významnou měrou (96,1 % v roce 2024) podílí **celková produkce ostatních odpadů**. Ta je ovlivňována převážně produkcí stavebních a demoličních odpadů. Mezi lety 2009 a 2024 vzrostla celková produkce ostatních odpadů o 28,7 %,

² Převzato z Plánu odpadového hospodářství ČR na období 2025–2035 (Analytická část).

meziročně 2023–2024 pak o 6,3 % na hodnotu 38 737,8 tis. t. Vzhledem k dominantnímu postavení této skupiny odpadů v rámci celkové produkce odpadů lze i zde pozorovat analogický vývoj jako u celkové produkce odpadů. **Nebezpečné odpady** v roce 2024 představovaly 3,9 % celkové produkce všech odpadů. V období 2009–2024 poklesla celková produkce nebezpečných odpadů o 27,0 % a meziročně 2023–2024 stagnovala, resp. velmi mírně poklesla na 1 576,9 tis. t. Celková produkce nebezpečných odpadů na obyvatele v roce 2024 činila 145 kg.obyv.⁻¹. Předcházet vzniku těchto odpadů je možné snižováním obsahu nebezpečných látek ve výrobcích.

Graf 1

Celková produkce odpadů, ostatních a nebezpečných odpadů v Česku [tis. t], celková produkce odpadů, ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele v Česku [kg.obyv.⁻¹], 2009–2024

Zdroj dat: ISOH MŽP, ČSÚ

Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok. ČSÚ je zdrojem dat o počtu obyvatel Česka (střední stav).

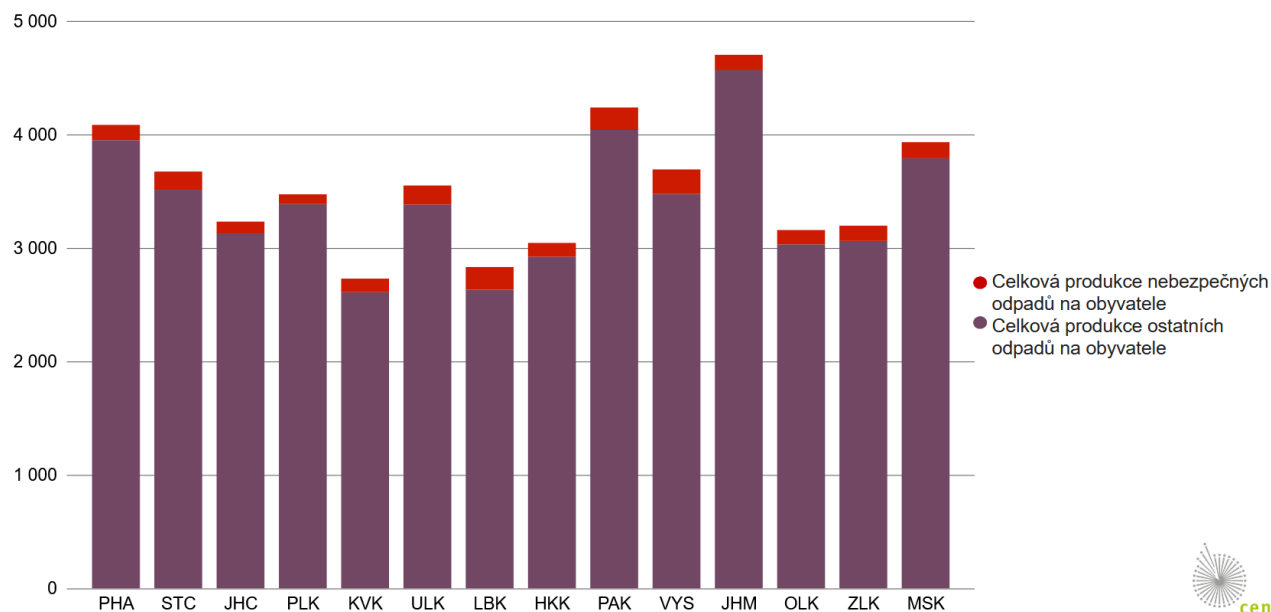
V rámci **mezikrajského srovnání celkové produkce odpadů na obyvatele**³ je třeba brát v potaz aktuální stav průmyslu, stavební a demoliční činnost, sanace starých ekologických zátěží, zavádění a používání nejlepších dostupných technik i demografické charakteristiky kraje. Nejvyšší celkovou produkcí odpadů na obyvatele vykazovaly v roce 2024 kraje Jihomoravský (4 702 kg.obyv.⁻¹), Pardubický (4 237 kg.obyv.⁻¹) a Hl. m. Praha (4 084 kg.obyv.⁻¹), viz Graf 2. Pro srovnání, v roce 2023 byla celková produkce odpadů na obyvatele nejvyšší v krajích Jihomoravském (4 762 kg.obyv.⁻¹), Pardubickém (4 206 kg.obyv.⁻¹) a Středočeském (3 776 kg.obyv.⁻¹).

³ Součet celkové produkce ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele.

Graf 2

Celková produkce ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele v krajích [kg.obyv.⁻¹], 2024

kg.obyv.⁻¹

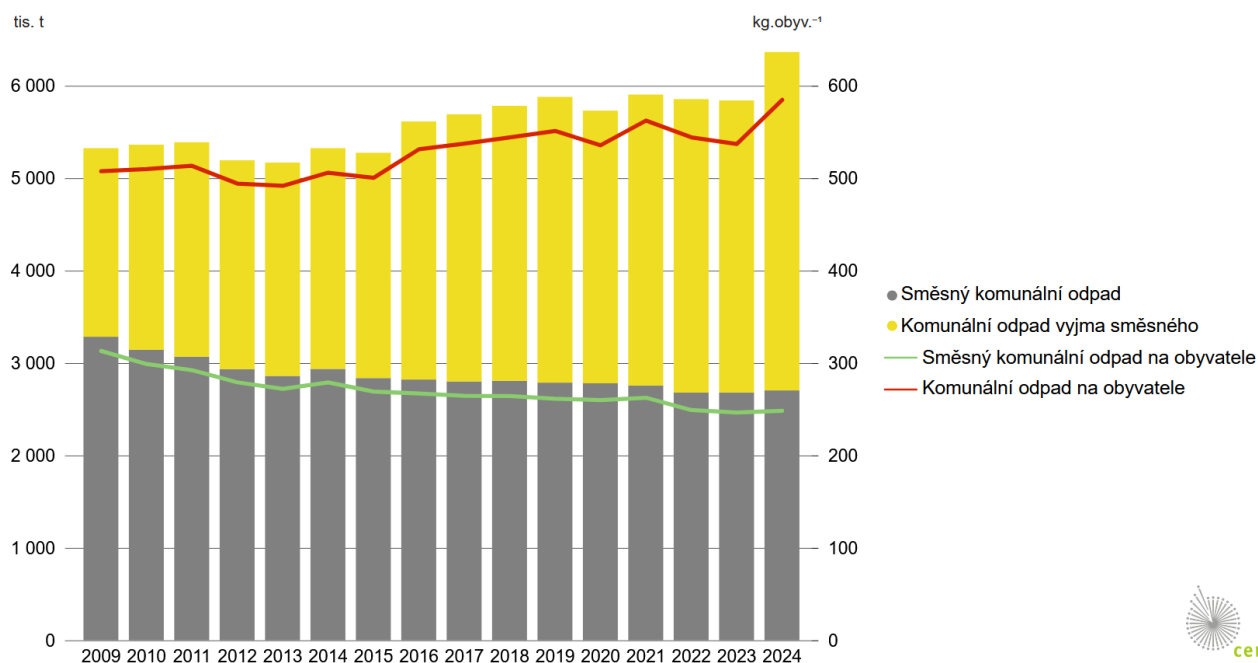
Zdroj dat: ISOH MŽP, ČSÚ

Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok. ČSÚ je zdrojem dat o počtu obyvatel Česka (střední stav).

Produkce komunálních odpadů v roce 2024 meziročně vzrostla o 9,0 % na hodnotu 6 364,5 tis. t (Graf 3). Od roku 2009 činil růst produkce komunálních odpadů 19,5 % a v přepočtu na obyvatele dosahovala v roce 2024 hodnoty 585 kg.obyv.⁻¹. Pozitivní skutečností je, že střednědobě dochází k mírnému snižování **produkce směsného komunálního odpadu**. Zejména díky třídění odpadu se mezi lety 2009–2024 produkce směsného komunálního odpadu snížila o 17,7 %, meziročně pak stagnovala a dosáhla 2 703,4 tis. t. Produkce směsného komunálního odpadu na obyvatele v roce 2024 činila 248 kg.obyv.⁻¹.

Graf 3

Produkce komunálních odpadů v Česku [tis. t], produkce komunálního a směsného komunálního odpadu v přepočtu na obyvatele v Česku [kg.obyv.⁻¹], 2009–2024

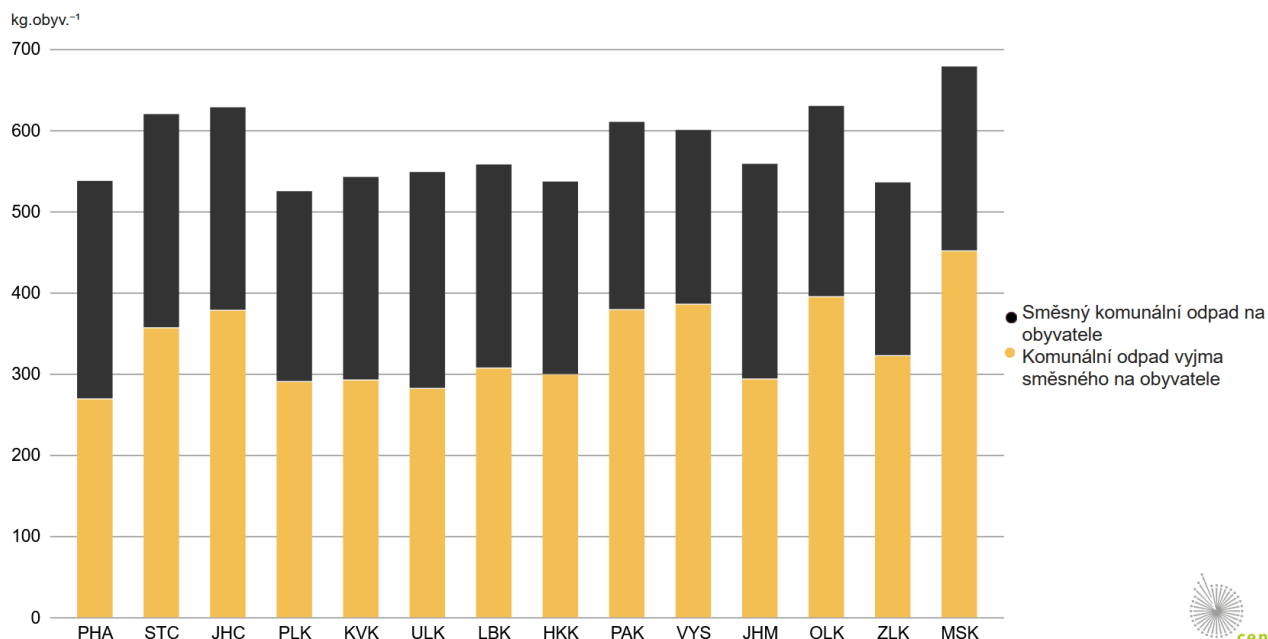
Zdroj dat: ISOH MŽP, ČSÚ

Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok. ČSÚ je zdrojem dat o počtu obyvatel Česka (střední stav).

V přepočtu na obyvatele byla v roce 2024 nejvyšší **produkce komunálních odpadů v kraji Moravskoslezském** (679 kg.obyv.⁻¹) a Olomouckém (630 kg.obyv.⁻¹), Graf 4. Nejvyšší produkce **směsného komunálního odpadu** na obyvatele byla evidována v Hl. m. Praha (269 kg.obyv.⁻¹) a v Ústeckém kraji (267 kg.obyv.⁻¹). Naopak nejmenší produkci komunálních odpadů měl kraj Plzeňský (525 kg.obyv.⁻¹) a Zlínský (536 kg.obyv.⁻¹). Tato produkce je ovlivňována různými faktory, mimo jiné i strukturou osídlení, důvodem vyšší produkce komunálního odpadu je i významná koncentrace zařízení služeb, jejichž odpady se vedle odpadů z domácností rovněž započítávají do produkce komunálních odpadů, ale také míra třídění odpadů a vysoká koncentrace obyvatel.

Graf 4

Produkce komunálních odpadů na obyvatele, produkce směsného komunálního odpadu na obyvatele v krajích [kg.obyv.⁻¹], 2024

Zdroj dat: ISOH MŽP, ČSÚ

Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok. ČSÚ je zdrojem dat o počtu obyvatel Česka (střední stav).

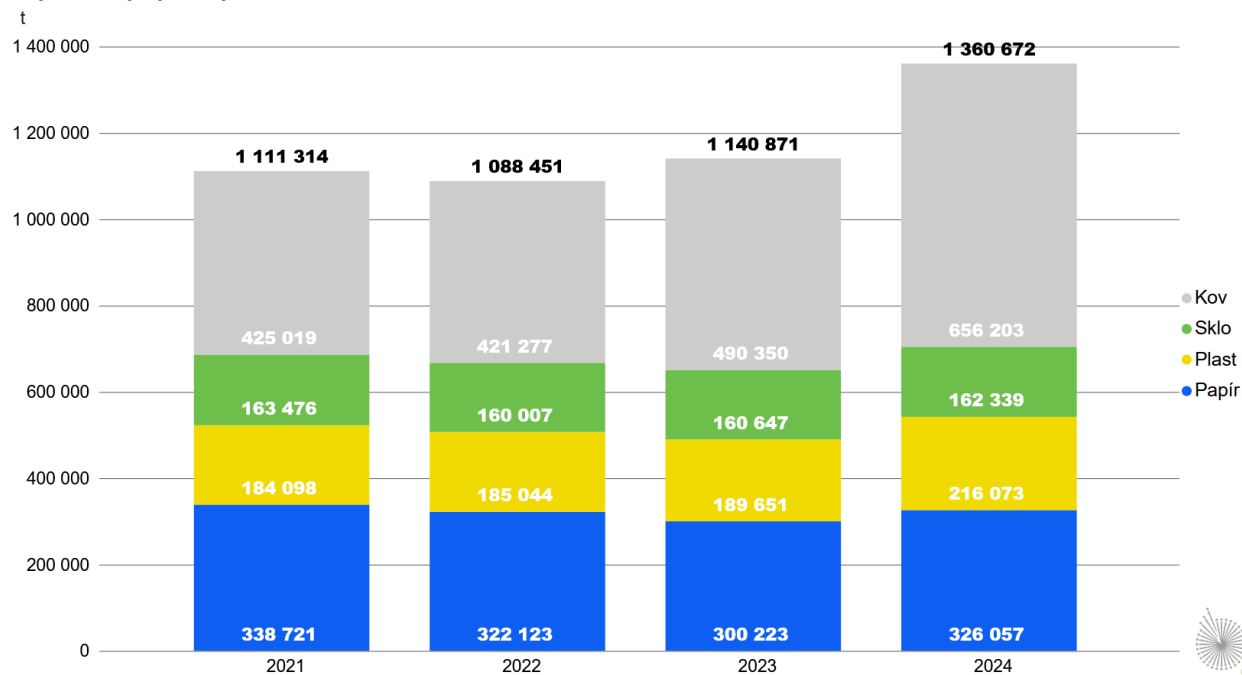
Mezi nejcharakterističtější projevy konzumní společnosti patří nárůst **produkce odpadů z obalů**. Mezi roky 2009 a 2024 vzrostla produkce obalových odpadů o 55,5 %. V roce 2024 bylo v Česku vyprodukováno 1 390,4 tis. t odpadů z obalů a v porovnání s rokem 2023 došlo k mírnému zvýšení o 1,6 %. Střednědobě lze však, i přes pokles v letech 2022–2023, pozorovat výrazně rostoucí trend. Z hlediska materiálové struktury složení odpadů z obalů jsou nejčastěji zastoupeny papírové či lepenkové obaly (v roce 2024 celkem 43,8 %), které jsou s velkým odstupem následovány plasty (20,8 %) a sklem (16,0 %).

S ohledem na výše uvedenou rostoucí produkci odpadů z obalů je třeba podporovat systémy **třídění (separace) odpadů**, v rámci kterých se produkované odpady oddělují pro jejich další využití. V roce 2024 bylo v obcích vytříděno celkem 1,4 mil. t odpadů (Graf 5), z toho 656 tis. t kovů, 326 tis. t papíru, 216 tis. t plastů a 162 tis. t skla. Účinnost separace v Česku se postupně zvyšuje a v roce 2024 činila 78 %.

Graf 5

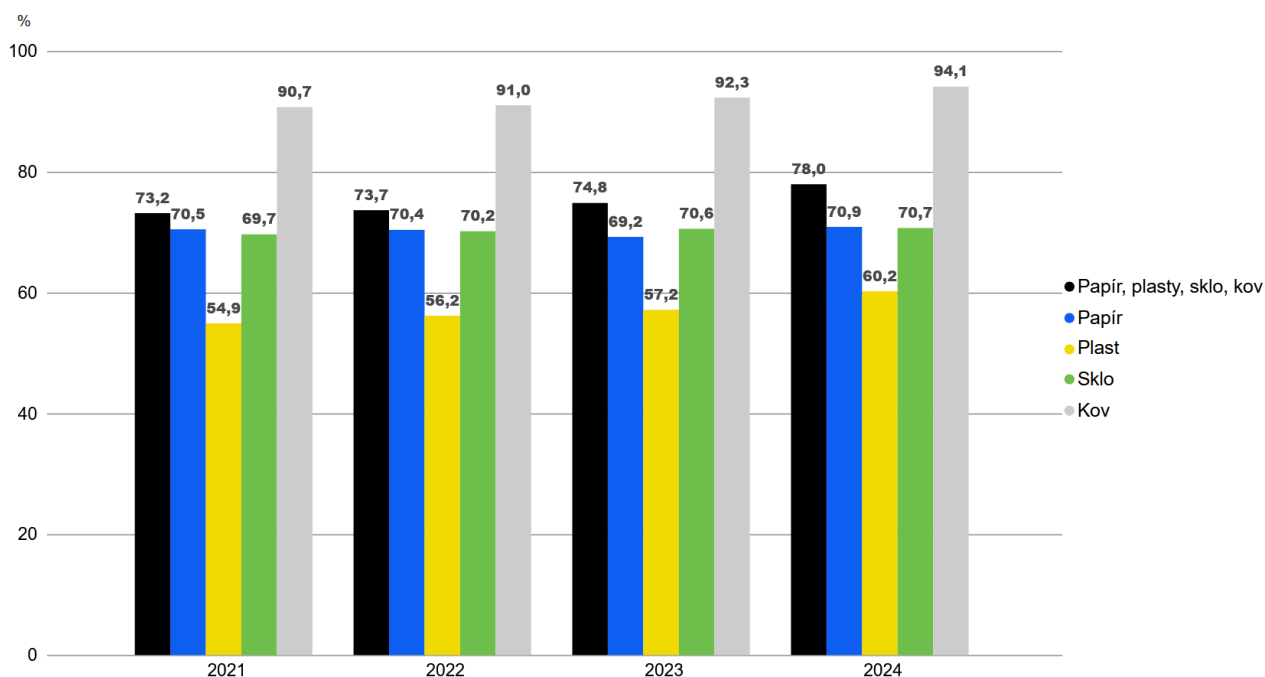
Separace papíru, plastu, skla a kovu z obcí [t/rok], účinnost separace v Česku [%], 2021–2024

Separace papíru, plastu, skla a kovu z obcí

Zdroj dat: ISOH MŽP

Účinnost separace

Zdroj dat: ISOH MŽP

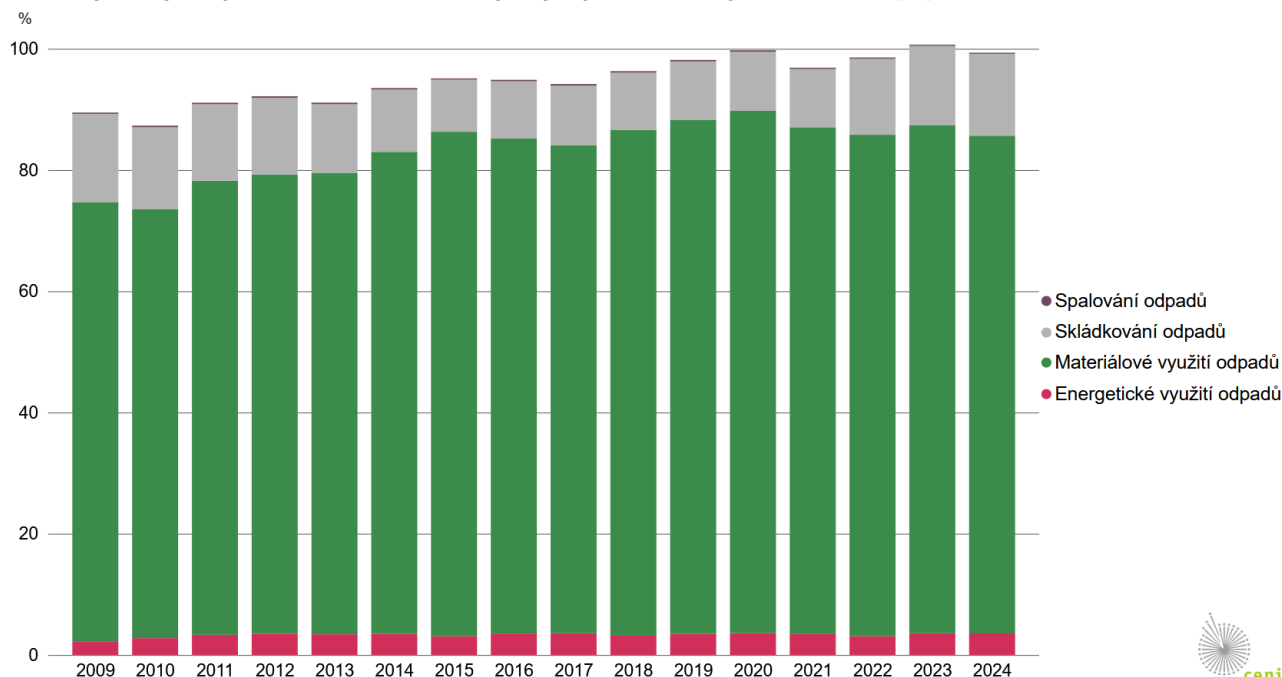
Dodržování hierarchie způsobů nakládání s odpady

V **nakládání s odpady** dominuje jejich využití, především materiálové (Graf 6), v letech 2009–2024 se zvýšil podíl **materiálově využitých** odpadů k produkci odpadů ze 72,5 % na 82,1 % (tj. na 26 364,5 tis. t). **Energeticky využívána** je jen malá část z celkové produkce odpadů. Mezi lety 2009 a 2024 se podíl energeticky využitých odpadů zvýšil z 2,2 % na 3,6 % (tj. na 1 428,2 tis. t).

Nejčastějším způsobem odstranění odpadů je ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu, tedy **skládkování**. Tato skutečnost je v Česku přetrvávajícím významným problémem. Od roku 2009 podíl skládkování klesl ze 14,6 % na 13,5 % v roce 2024 a výrazně tak neklesá. V roce 2024 činilo množství odpadů odstraněných skládkováním 4 729,6 tis. t. Dalším způsobem odstranění odpadů je **spalování**. Každoročně je spalováním odstraněno cca 0,2 % vyprodukovaných odpadů, tedy zanedbatelný podíl (tj. 65,9 tis. t v roce 2024).

Graf 6

Podíl vybraných způsobů nakládání s odpady k produkci odpadů v Česku [%], 2009–2024

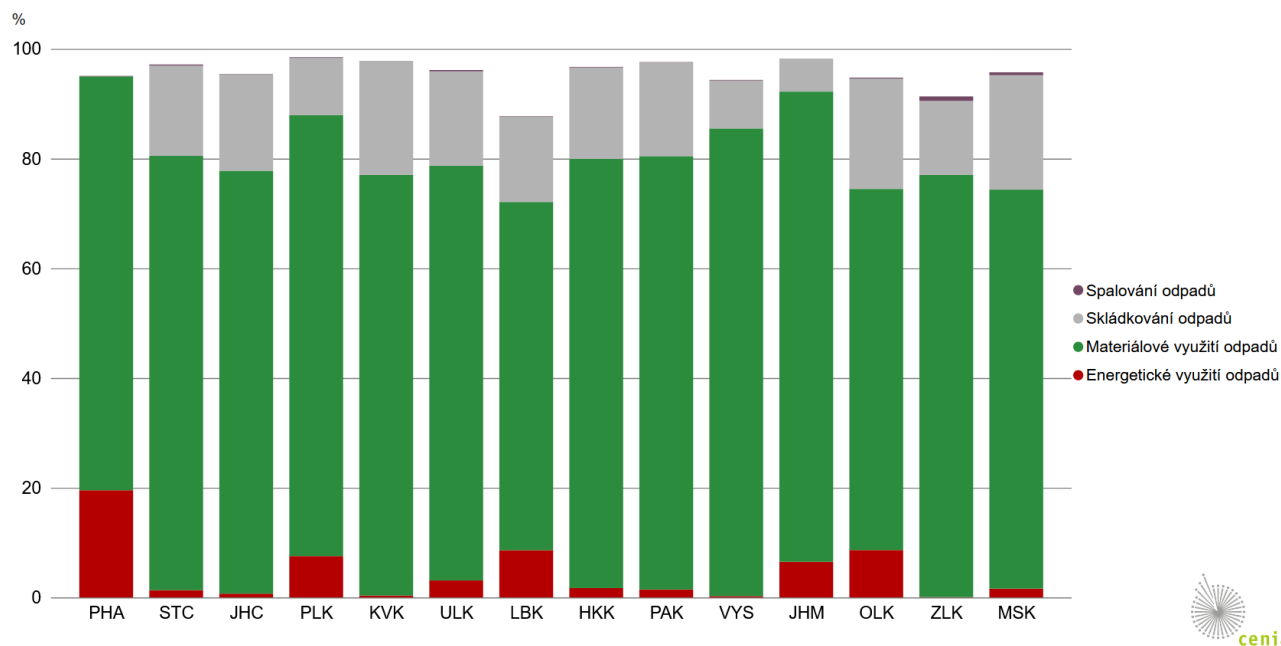
Zdroj dat: ISOH MŽP

Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok.

Z **krajského pohledu a v porovnání s celkovým nakládáním s odpady** ve všech krajích jednoznačně převažuje materiálové využití odpadů na jejich celkovém nakládání (v rozmezí od 63,5 % v Libereckém kraji do 85,7 % v Jihomoravském kraji, Graf 7). Za zmínku rovněž stojí výraznější podíl energetického využití v Hl. m. Praha (19,5 %), a to na úkor téměř nulového podílu skládkování v tomto kraji. V ostatních krajích se podíl skládkování na celkovém nakládání s odpady pohyboval od 6,0 % v Jihomoravském kraji do 20,9 % v Moravskoslezském kraji.

Graf 7

Podíl vybraných způsobů nakládání s odpady k celkovému nakládání s odpady v krajích [%], 2024

Zdroj dat: ISOH MŽP

Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok.

Cílem je další snižování podílu skládkování na celkové produkci odpadů ve prospěch materiálového a také energetického využití odpadů, tj. v souladu s platnou hierarchií způsobů nakládání s odpady. Přijatá legislativa přispívá k postupné změně, která napomáhá přechodu na oběhové hospodářství.

Komunální odpady⁴ jsou specifickou skupinou odpadů, a to se odráží i ve způsobech **nakládání** s nimi. Na rozdíl od ostatních skupin odpadů zaujímá v tomto případě významný podíl jejich odstranění **skládáním**. Od roku 2009 však podíl skládkovaných komunálních odpadů k produkci komunálních odpadů poklesl z 64,0 % na 41,9 % v roce 2024, ve srovnání s rokem 2023 pak pokles činil 0,5 p.b. (Graf 8).

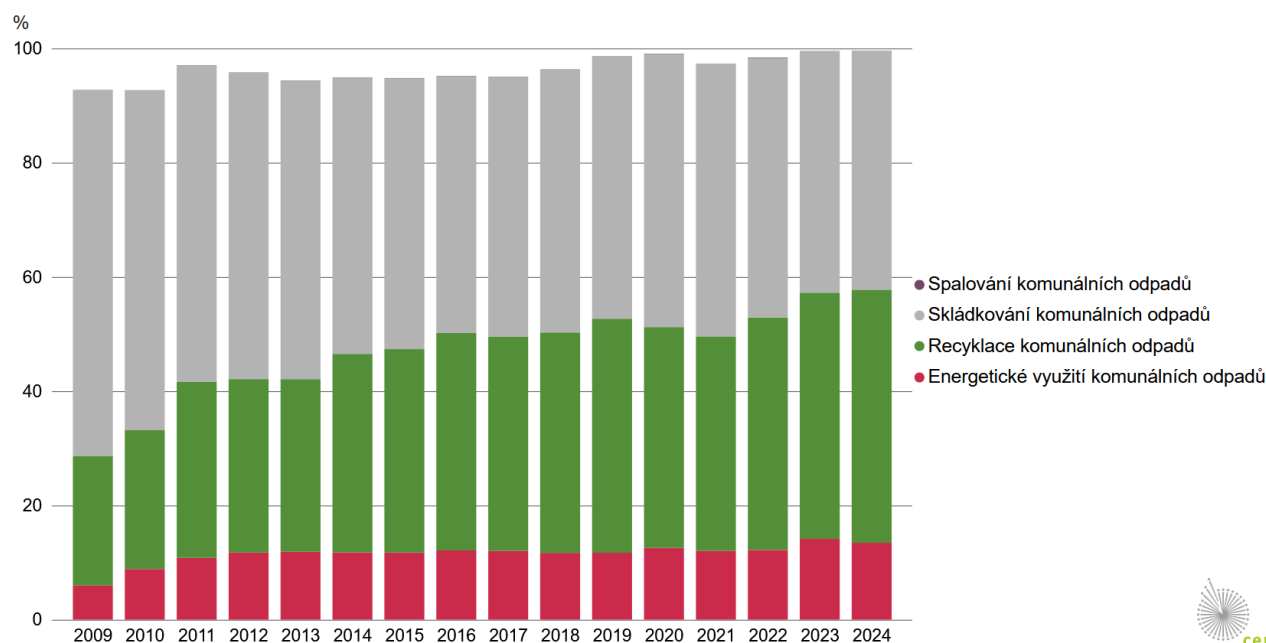
Odklonem od skládkování roste podíl **materiálově využitých (recyklovaných)** komunálních odpadů, který se od roku 2009 zvýšil z 22,7 % na 44,3 % v roce 2024, ve srovnání s rokem 2023 pak vzrostl o 1,2 p.b. Střednědobě má tento podíl rostoucí trend. Zároveň došlo ve srovnání s rokem 2009 i k nárůstu významu **energetického využití** komunálních odpadů z 6,0 % na 13,5 % v roce 2024, meziročně 2023–2024 však došlo k mírnému poklesu o 0,6 p.b.

Odlišná je situace u **spalování** (na rozdíl od energetického využití komunálních odpadů jsou komunální odpady pouze odstraněny spalováním, nejsou tedy nijak využity), kterým je nakládáno s prakticky zanedbatelným množstvím komunálních odpadů (0,01 % v roce 2024).

⁴ Z důvodu změny metodiky nejsou do nakládání s komunálními odpady a celkové produkce komunálních odpadů od roku 2020 započteny odpady katalogových čísel 20 02 02 (Zemina a kameny) a 20 03 06 (Odpad z čištění kanalizace).

Graf 8

Podíl vybraných způsobů nakládání s komunálními odpady k produkci komunálních odpadů v Česku [%], 2009–2024

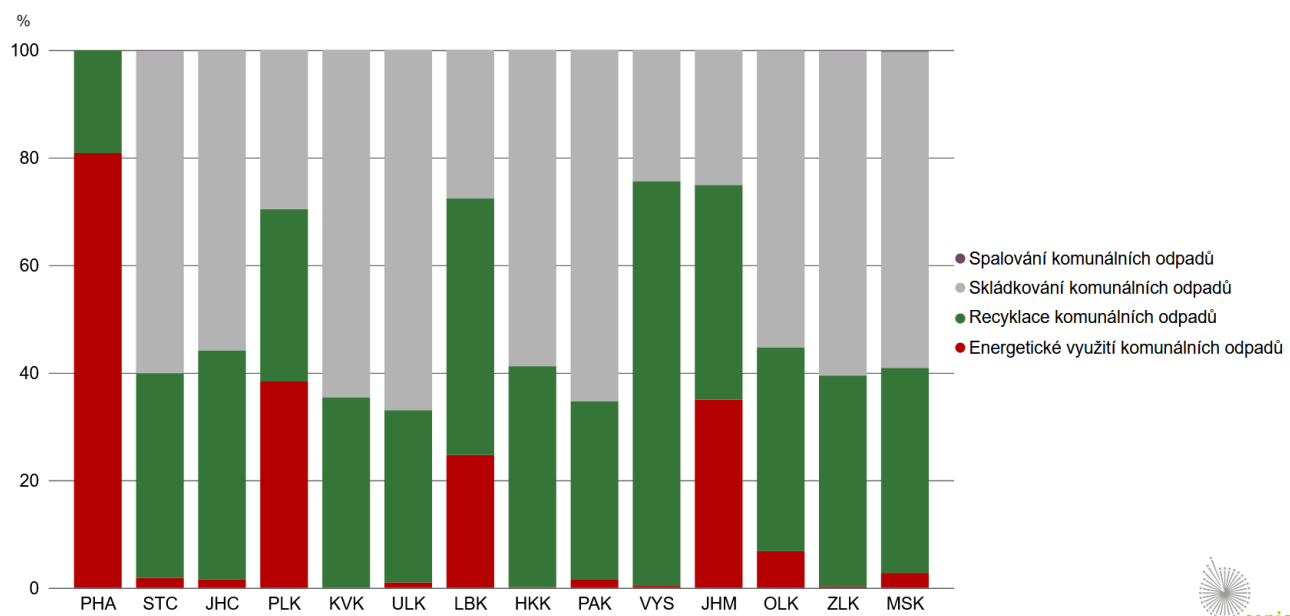
Zdroj dat: ISOH MŽP

Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok.

Nakládání s komunálními odpady v jednotlivých krajích je poměrně variabilní s převažujícím podílem skládkování na celkovém nakládání ve většině krajů – nejvíce v kraji Ústeckém (66,9 %) a Pardubickém (65,3 %), nejméně v Praze (0 %) a v Kraji Vysočina (24,4 %). Za zmínku stojí významný podíl recyklace, resp. materiálového využití komunálních odpadů v Kraji Vysočina (75,3 %), dále pak dominantní podíl energetického využití v Hl. m. Praha (80,8 %) díky zpracování komunálních odpadů v Zařízení pro energetické využití odpadů (ZEVO) Malešice (Graf 9). Přítomnost ZEVO je patrná i v dalších krajích s výraznějším podílem energetického využití komunálních odpadů (Plzeňský, Jihomoravský a Liberecký kraj).

Graf 9

Podíl vybraných způsobů nakládání s komunálními odpady k celkovému nakládání s komunálními odpady v krajích [%], 2024

Zdroj dat: ISOH MŽP

Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok.

Situace v oblasti nakládání s komunálními odpady v Česku přesto není vyhovující, skládkování komunálních odpadů je nad úrovní průměru EU27 a recyklace pod průměrem. Cílem je razantnější snižování podílu skládkování na celkové produkci komunálních odpadů a současně zvyšování jejich materiálového a rovněž energetického využití, a to v souladu s platnou hierarchií způsobů nakládání s odpady a s principy oběhového hospodářství spojenými s potřebou naplnění evropských cílů⁵ oběhového hospodářství. Při pokračování stávajícího trendu bude náročné dosažení cílů pro recyklaci komunálních odpadů pro roky 2030 a 2035 a pro skládkování komunálních odpadů pro rok 2035.

Podrobné vizualizace a data

Veřejný informační systém odpadového hospodářství VISOH – <https://visoh2.mzp.cz>

<https://www.envirometr.cz/data>

⁵ Cíle pro komunální odpady jsou dány v zákoně č. 541/2020 Sb., o odpadech.